

Besl. O. nr. 87

Jf. Innst. O. nr. 78 (1999-2000) og Ot.prp. nr. 40 (1999-2000)

År 2000 den 6. juni holdtes Odelsting, hvor da ble gjort slikt

vedtak til lov

om endringer i straffeloven og straffeprosessloven m.v. (tiltak for å beskytte aktørene i straffesaker mot trusler og represalier m.v.)

I

I straffeloven 22. mai 1902 nr. 10 gjøres disse endringer:

§ 99 første ledd skal lyde:

Den som ved vold, trusler eller andre ulovlige midler søker å hindre Kongen, Regenten, Statsrådet, Stortinget eller noen av dets avdelinger, Høyesterett eller Riksretten i sin virksomhet, straffes med fengsel i inntil 15 år. Det samme gjelder hvis handlingen er rettet mot noen av medlemmene i Statsrådet, Stortinget eller Høyesterett. Medvirkning er straffbar.

§ 121 annet ledd nytt annet punktum skal lyde:

Det samme gjelder når det foreligger andre særdeles skjerpende omstendigheter.

Ny § 132 a skal lyde:

For motarbeiding av rettsvesenet straffes den som ved vold, trusler, skadeverk eller annen rettsstridig atferd overfor en aktør i rettsvesenet eller noen av hans nærmeste

- a) *opptrer slik at det er egnet til å påvirke aktøren til å foreta eller unnlate en handling, et arbeid eller en tjeneste i forbindelse med en straffesak eller en sivil sak, eller*
- b) *gjengjelder en handling, et arbeid eller en tjeneste som aktøren har utført i forbindelse med en straffesak eller en sivil sak.*

Med aktør i rettsvesenet menes den som

- a) *har anmeldt et straffbart forhold eller har anlagt søksmål i en sivil sak,*
- b) *har avgitt forklaring for politiet eller for retten,*
- c) *arbeider eller utfører tjeneste for politiet, påtalemyndigheten, domstolen eller kriminalomsorgen,*
- d) *er forsvarer, bistandsadvokat eller prosessfullmektig, eller*

- e) *vurderer å foreta en slik handling eller å påta seg et slikt arbeid eller en slik tjeneste.*

Medvirkning er straffbar.

Motarbeiding av rettsvesenet straffes med fengsel inntil 5 år. Har den skyldige tidligere vært straffet etter denne paragrafen, eller er handlingen utført under særdeles skjerpende omstendigheter, kan fengsel inntil 10 år anvendes. Ved avgjørelsen av om det foreligger særdeles skjerpende omstendigheter, skal det særlig legges vekt på om overtredelsen har voldt fare for noens liv eller helbred, er begått ved flere anledninger eller av flere i fellesskap eller har et systematisk eller organisert preg.

Grov uaktsom motarbeiding av rettsvesenet straffes med fengsel inntil 5 år.

Nåværende § 132 a blir ny § 132 b.

II

I domstolloven 13. august 1915 nr. 5 (slik den lyder etter lovendringen 4. juni 1999 nr. 37) gjøres disse endringer:

§ 125 første ledd ny bokstav e skal lyde:

- e) *når et vitne avhøres anonymt, jf. straffeprosessloven § 130 a, eller*

I bokstav d utgår det avsluttende «eller», og nåværende bokstav e blir ny bokstav f.

§ 126 nytt første ledd skal lyde:

Rettsmøter til behandling av en begjæring om anonym vitneførsel, jf. straffeprosessloven § 130 a eller § 234 a, skal holdes for lukkede dører.

Nåværende første ledd blir annet ledd.

Inntil endringen ved lov 4. juni 1999 nr. 39 i domstol-loven § 125 og § 126 trer i kraft, skal § 126 nytt fjerde ledd lyde:

Rettsmøter til behandling av en begjæring om anonym vitneførsel, jf. straffeprosessloven § 130 a og § 234 a, skal holdes for lukkede dører. Retten kan ved kjennelse beslutte at et rettsmøte helt eller delvis skal holdes for lukkede dører når et vitne avhøres anonymt, jf. straffeprosessloven § 130 a.

III

I tvistemålsloven 13. august 1915 nr. 6 gjøres disse endringer:

§ 125 annet ledd nytt annet punktum skal lyde:

Opplysninger som er gitt skriftlig til retten etter § 215 annet ledd, skal ikke føres inn i rettsboken.

§ 215 (slik den lyder etter Stortingets vedtak 24. februar 2000) skal lyde:

Rettens formann spør vitnet om navn, fødselsdato, stilling, bopel og forhold til partene. Er det særlig grunn til det, spørres vitnet også om andre omstendigheter som kan ha innflytelse på bedømmelsen av forklaringen.

I stedet for bopel kan vitnet oppgi arbeidssted. Oppgir vitnet arbeidsstedet, kan rettens formann dersom det er behov for det, i tillegg pålegge vitnet å oppgi bopelen skriftlig til retten. Er det fare for at vitnet eller noen som vitnet står i et slikt forhold til som nevnt i § 207, kan bli utsatt for en forbrytelse som krenker livet, helsen eller friheten, eller for vesentlig velferdstap av annen art, kan formannen beslutte at opplysning om bopelen eller arbeidsstedet bare skal opplyses skriftlig til retten.

IV

I straffeprosessloven 22. mai 1981 nr. 25 gjøres disse endringer:

§ 18 annet ledd nytt annet punktum skal lyde:

Opplysninger som er gitt skriftlig til retten etter § 130 annet ledd, skal ikke føres inn i rettsboken.

Ny § 21 a skal lyde:

Når retten behandler en begjæring om anonym vitneførsel, jf. § 130 a eller § 234 a, skal vitnets navn og andre opplysninger som kan føre til at vitnets identitet blir kjent, nedtegnes i et særskilt dokument. Dette dokumentet og andre dokumenter i saken som har opplysninger som kan føre til at vitnets identitet blir kjent, skal oppbevares på en strengt betryggende måte i samsvar med forskrift som Kongen gir. Avslår retten en begjæring om anonym vitneførsel, gjelder likevel

de alminnelige reglene om protokollasjon og oppbevaring bare dersom påtalemyndigheten fører vitnet under full identitet, jf. § 130.

Reglene i første ledd om protokollasjon og oppbevaring av dokumenter gjelder tilsvarende for avhør i rettsmøte med hjemmel i § 130 a.

§ 26 første ledd nytt annet punktum skal lyde:

Dette gjelder likevel ikke for den delen av rettsboken som reguleres av § 21 a.

I § 28 (slik den lyder etter lovendringen 4. juni 1999 nr. 37) skal nytt femte ledd lyde:

Det kan ikke gis utskrift av den delen av rettsboken som er nevnt i §§ 21 a, 40 sjette ledd eller 52 tredje ledd.

Femte til sjuende ledd blir sjette til åttende ledd.

Inntil lovendringen 4. juni 1999 nr. 37 trer i kraft skal det nye leddet ved lovendringen her være fjerde ledd og nåværende fjerde til sjette ledd blir femte til sjuende ledd.

§ 40 nytt sjette ledd skal lyde:

Er det besluttet anonym vitneførsel, jf. § 130 a eller § 234 a, må dommen ikke inneholde opplysninger som kan føre til at vitnets identitet blir kjent. Dersom det av hensyn til reglene om domsgrunner i paragrafen her er nødvendig å komme med opplysninger om vitnets identitet, skal opplysningene nedtegnes i et særskilt dokument. Dokumentet skal oppbevares på en strengt betryggende måte i samsvar med forskrift som Kongen gir.

§ 52 nytt tredje ledd skal lyde:

Er det besluttet anonym vitneførsel, jf. § 130 a eller § 234 a, skal den siktede opplyses om dette. For øvrig skal han ikke gjøres kjent med innholdet i kjennelsen. Kjennelsen skal i stedet meddeles forsvareren hvis ikke forsvareren har motsatt seg å få opplysninger om vitnets identitet. Forsvareren kan påkjære avgjørelsen på den siktedes vegne. Kjennelsen skal oppbevares på en strengt betryggende måte i samsvar med forskrift som Kongen gir.

Nåværende tredje ledd blir fjerde ledd.

§ 97 nytt annet ledd skal lyde:

Siktede skal ha forsvarer i rettsmøte som holdes for å avgjøre om et vitne skal forklare seg anonymt, jf. § 130 a eller § 234 a. Det samme gjelder når retten før hovedforhandlingen foretar et anonymt avhør av et vitne.

§ 130 skal lyde:

Retten formann spør vitnet om navn, fødselsdato, stilling, bopel og forhold til siktede og fornærmede. Er det særlig grunn til det, spørres vitnet også om andre omstendigheter som kan ha innflytelse på bedømmelsen av forklaringen.

I stedet for bopel kan vitnet oppgi arbeidssted. Oppgir vitnet arbeidsstedet, kan retten formann dersom det er behov for det, i tillegg pålegge vitnet å oppgi bopelen skriftlig til retten. Er det fare for at vitnet eller noen som vitnet står i et slikt forhold til som nevnt i § 122, kan bli utsatt for en forbrytelse som krenker livet, helsen eller friheten, eller for vesentlig velferdstap av annen art, kan formannen beslutte at opplysning om bopelen eller arbeidsstedet bare skal opplyses skriftlig til retten.

Ny § 130 a skal lyde:

I saker om overtredelse av straffeloven §§ 132 a, 151 a, 162 annet eller tredje ledd, 192, 229 tredje straffalternativ, 231, 233, 266, 268 jf. § 267, § 317 jf. § 162 annet eller tredje ledd eller § 317 jf. § 268 jf. § 267 eller ved overtredelser som nevnt i alkoholloven § 10-1 tredje ledd; eller forsøk på slik forbrytelse kan retten etter begjæring fra statsadvokaten ved kjennelse bestemme anonym vitneførsel når det om vitnets identitet blir kjent, kan være fare

- a) for en alvorlig forbrytelse som krenker livet, helsen eller friheten til vitnet eller til noen vitnet står i et slikt forhold til som nevnt i § 122, eller
- b) for at muligheten for et vitne til å delta skjult i etterforskningen av andre saker av den art som er nevnt foran, blir vesentlig vanskeliggjort.

Anonym vitneførsel kan besluttes bare dersom det er strengt nødvendig og det ikke medfører vesentlige betenkeligheter av hensyn til den siktedes forsvar.

Anonym vitneførsel kan gå ut på ett eller flere av følgende tiltak:

- a) at vitnets navn ikke opplyses,
- b) at det ikke gis andre opplysninger som kan føre til at vitnets identitet blir kjent, eller
- c) at det settes i verk fysiske eller tekniske tiltak for å holde vitnets identitet hemmelig.

Dommere, lagrettemedlemmer, aktor og forsvarer skal opplyses om vitnets navn og gjøres kjent med andre forhold som er av betydning for saken. Opplysningene skal likevel ikke gis til forsvareren dersom han motsetter seg det.

De som får opplysninger etter tredje ledd, plikter å bevare taushet om alle opplysninger som kan føre til at vitnets identitet blir kjent. Avslår retten begjæringen om anonym vitneførsel, faller taushetsplikten bare bort når det er klart at påtalemyndigheten likevel vil føre vitnet under full identitet, jf. § 130. Polititjenestemenn som kjenner vitnets identitet, har tilsvarende taushetsplikt.

En avgjørelse under saksforberedelsen av om anonym vitneførsel skal tillates, treffes i lagmannsretten av tre fagdommere. I herreds- eller byretten tar rettens formann avgjørelsen.

En kjennelse som tillater anonym vitneførsel, skal angi det saksforholdet som retten har funnet bevist som grunnlag for avgjørelsen. Retten skal også opplyse de grunner den har lagt vekt på ved avgjørelsen av om vilkårene i bestemmelsen her er oppfylt.

Ny § 234 a skal lyde:

Når vilkårene i § 130 a første og annet ledd er oppfylt, kan retten etter begjæring fra politimesteren ved kjennelse bestemme anonym vitneførsel for politiet. § 216 d annet ledd gjelder tilsvarende så langt det passer.

Anonym vitneførsel kan gå ut på

- a) at det ikke opplyses om navnet på en av politiets informanter eller gis andre opplysninger som kan føre til at informantens identitet blir kjent, eller
- b) at det ikke opplyses om navnet på et vitne som har forklart seg for politiet eller gis andre opplysninger som kan føre til at vitnets identitet blir kjent.

§ 130 a tredje ledd annet og tredje punktum samt fjerde og sjette ledd gjelder tilsvarende når retten behandler en begjæring om bruk av anonyme vitner etter bestemmelsen her.

Et avhør som nevnt i annet ledd bokstav b kan ikke brukes som bevis i retten hvis retten finner at vilkårene i § 130 a første og annet ledd ikke lenger er oppfylt. § 130 a tredje ledd annet og tredje punktum og fjerde ledd gjelder tilsvarende så langt de passer dersom avhøret brukes som bevis i retten.

Kongen kan gi nærmere forskrift om bruk av anonyme vitner for politiet, herunder om taushetsplikt og om oppbevaring av opplysningene.

§ 242 nytt annet ledd skal lyde:

Er det begjært anonym vitneførsel, jf. §§ 130 a eller 234 a, kan mistenkte eller fornærmede ikke få innsyn i opplysninger som kan føre til at vitnets identitet blir kjent. Avslår retten begjæringen, gjelder reglene i første ledd likevel bare dersom påtalemyndigheten fører vitnet under full identitet, jf. § 130. Forsvareren kan påkjøre et avslag om innsyn etter første punktum på den siktedes vegne.

Nåværende annet til fjerde ledd blir tredje til femte ledd.

§ 245 første ledd skal lyde:

Retten kan beslutte at siktede skal forlate rettssalen mens et vitne blir avhørt, dersom det er særlig grunn til å frykte at en uforbeholden forklaring ellers ikke vil bli gitt. Retten kan også beslutte at siktede skal forlate rettssalen under behandlingen av en be-

gjæring om anonym vitneførsel, jf. § 130 a og § 234 a, og når et anonymt vitne avhøres. Andre personer kan av de samme grunner pålegges å forlate rettssalen under avhør av et vitne eller en siktet. Ved avhør av fornærmede, eller av et vitne under 18 år, kan retten treffe beslutning om at siktede eller andre skal forlate rettssalen også hvis særlige grunner gjør at hensynet til henholdsvis fornærmede eller vitnet tilsier det. I stedet for å pålegge siktede eller andre å forlate rettssalen kan retten beslutte å sette i verk tiltak slik at vedkommende ikke kan iaktta vitnet.

§ 245 annet ledd nytt annet punktum skal lyde:

I saker som nevnt i første ledd annet punktum skal han likevel ikke gjøres kjent med opplysninger som kan føre til at vitnets identitet blir kjent.

§ 264 første ledd nye annet til fjerde punktum skal lyde:

Vil påtalemyndigheten begjære at et vitne forklarer seg anonymt, jf. §§ 130 a eller 234 a, skal det opplyses om dette i bevisoppgaven. Vitnets navn og andre opplysninger som kan føre til at vitnets identitet blir kjent, skal ikke nevnes. Avslår retten en begjæring om anonym vitneførsel, skal vitnets navn opplyses snarest mulig etter at avgjørelsen er rettskraftig dersom påtalemyndigheten likevel vil føre vitnet under full identitet, jf. § 130.

§ 264 nytt fjerde ledd skal lyde:

Er det begjært anonym vitneførsel, jf. § 130 a eller § 234 a, kan den tiltalte ikke få innsyn i opplysninger som kan føre til at vitnets identitet blir kjent. Avslår retten begjæringen, gjelder reglene i første og annet ledd bare dersom påtalemyndigheten likevel fører vitnet under full identitet, jf. § 130. Forsvareren kan påkjøre et avslag om innsyn etter første punktum på den tiltaltes vegne.

Nåværende fjerde ledd blir femte ledd.

§ 267 første ledd tredje punktum skal lyde:

Reglene i § 242 fjerde ledd og § 264 første ledd annet til fjerde punktum og fjerde ledd gjelder tilsvarende.

§ 272 skal lyde:

Retten kan beslutte at det skal holdes rettsmøte under saksforberedelsen til behandling av spørsmål

- a) om å avvise saken,
- b) om å frifinne tiltalte fordi det forhold som er beskrevet i tiltalebeslutningen, ikke er straffbart eller straffansvaret er falt bort,
- c) om å avskjære bevisførsel under hovedforhandlingen,

- d) om plikt til å avgi vitneforklaring,
- e) om et vitne skal forklare seg anonymt, jf. § 130 a eller § 234 a,
- f) om siktede eller andre personer skal pålegges å forlate rettssalen mens et vitne eller en medsiktet blir avhørt eller
- g) om saken helt eller delvis skal føres for lukkede dører og med referatforbud.

Slik beslutning kan ikke påkjæres.

Retten kan beslutte å utsette avgjørelsen til hovedforhandlingen.

Avgjørelse om å fremme saken og avgjørelser etter første ledd bokstav c til g er ikke bindende ved hovedforhandlingen. Er spørsmålet etter kjæremål avgjort i høyere instans, kan avgjørelsen ikke omgjøres under hovedforhandlingen uten på grunnlag av nye opplysninger.

§ 284 første ledd skal lyde:

Retten kan beslutte at en tiltalt skal forlate rettssalen mens en annen tiltalt eller et vitne blir avhørt, såfremt det er særlig grunn til å frykte for at en uforbeholden forklaring ellers ikke vil bli gitt. Retten kan også beslutte at en tiltalt skal forlate rettssalen under behandlingen av en begjæring om anonym vitneførsel, jf. § 130 a. Det samme gjelder når et anonymt vitne skal avhøres. Også andre personer kan av de samme grunner pålegges å forlate rettssalen. Ved avhør av fornærmede, eller av et vitne under 18 år, kan retten treffe beslutning om at tiltalte eller andre skal forlate rettssalen også dersom særlige grunner gjør at hensynet til henholdsvis fornærmede eller vitnet tilsier det. I stedet for å pålegge tiltalte eller andre å forlate rettssalen, kan retten beslutte at det settes i verk tiltak slik at vedkommende ikke kan iaktta vitnet.

§ 292 annet ledd nye tredje og fjerde punktum skal lyde:

Er det begjært anonym vitneførsel, jf. § 130 a eller § 234 a, kan det ikke føres bevis som kan føre til at identiteten til vitnet eller informanten blir kjent. Avslår retten en begjæring om anonym vitneførsel, kan beviset føres bare dersom påtalemyndigheten likevel vil føre vitnet under full identitet, jf. § 130.

§ 314 annet ledd nytt annet punktum skal lyde:

§ 264 første ledd annet til fjerde punktum gjelder tilsvarende.

V

Følgende endringer trer i kraft straks:

- a) Endringene i straffeloven §§ 99 første ledd, 121 annet ledd nytt annet punktum og ny 132 a,
- b) endringen i tvistemålsloven § 215 og

- c) endringene i straffeprosessloven §§ 130, 245 første ledd siste punktum og 284 første ledd siste punktum.

For øvrig trer loven i kraft fra den tid Kongen bestemmer. De enkelte bestemmelser kan settes i kraft til ulik tid.

Gunnar Skaug
president

Anita Apelthun Sæle
sekretær